

Romano hangos

15. ročník

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 18 • ČÍSLO 2 • VYŠLO 25. DUBNA 2016

zprávy

BRNO – Kanada v Brně! Tak zněl slogan o bohatém programu Kanady ve dnech 11. až 15. dubna. Snad by stačilo zmínit alespoň přímou účast samotného kanadského velvyslance Otto Jelinka v Muzeu romské kultury na projekci dokumentu Romano drom a následnou diskusi s kanadskou režisérkou tohoto dokumentu a dvěma mladými Romy.

LONDÝN – Ještě připomínka k Mezinárodnímu dni Romů v době mezi 4. a 8. dubnem, tentokrát skutečně mezinárodní. Veerenda Rishi, ředitelka Institutu romských studií v Indii z Chandigarhu oslavila spolu se svými kolegy Mezinárodní den Romů před sídlem britského premiéra na Downing Street 10. Viz k tomu snímky na straně 7, které nám byly zaslány prostřednictvím sítě Romů – Romano network.

z obsahu

Téma čísla:

Sebevědomí

Týden romské hrdosti

strana 2, 3 a 5

Amaro records

strana 4

Čtyři „cikánský“ filmy,
které musí vidět každý...

strana 5

Policii nevěří téměř polovina Romů z ghett

Zhruba 45 procent Romů ze sociálně vyloučených lokalit nedůvěřuje policii a dvě třetiny dotázaných si myslí, že policisté mají vůči nim předsudky. Ukázal to výzkum agentury Augur Consulting. Situaci mají zlepšit policejní specialisté pro práci s romskou menšinou. Ve čtyřech krajích jich zatím působí čtyřicet.

„Policii podle průzkumu důvěřovalo 42,3 procenta Romů. To není zanedbatelná důvěra. Pro policii bylo v minulosti velmi těžké se v lokalitách dostat k informacím a získat důvěru lidí. Dnes si bezmála 60 procent Romů přeje, aby policisté chodili do jejich lokalit a komunikovali s nimi,“ uvedl na úterní tiskové konferenci ředitel služby pořádkové policie policejního prezidia Martin Hrinko.

Dvě třetiny dotázaných prohlásily, že policisté mají vůči Romům předsudky. Více než čtvrtině Romů na policii vadí „arogance, diskriminace, rasismus, agresivita, buzerace a vulgární chování“. Padesát sedm procent Romů také míní, že se k nim policie chová hůř než k ostatním.

Průzkum ukázal, že pozitivní osobní zkušenost s policií důvěru v její členy zvyšuje. Naopak ti, kteří se s policií setkali jen kvůli přestupkům, věří policistům méně.

„Policisté jen odrážejí situaci ve společnosti. Je důležité, aby každý policista chápal, že má přispívat k ochraně lidských práv a prosazovat nediskriminační přístup,“ uvedla Mirjam Karolyová z Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.

I přesto by téměř 54 procent oslovených Romů policistům pomohlo, kdyby bylo potřeba. Z těch, kterým

foto: Ivo Dvořák

policie už dříve pomohla, by to bylo dokonce 66,4 procenta. Průzkum však také mimo jiné ukázal, že „svého“ policistu zná jen necelých 24 procent lidí z vyloučených lokalit.

Více než polovina respondentů by si přála, aby byl jejich policista Rom nebo alespoň uměl romsky. Nejvíce si to přeje na Vysočině. Podle necelé poloviny oslovených by policistovi mělo být více než třicet let a jen 22 procentům lidí by v roli policisty vadila žena.

Autoři průzkumu se se všemi respondenty setkali osobně v sociálně vyloučených lokalitách. Až šedesát procent oslovených Romů se však do něj odmítlo zapojit, a z osmi tisíc oslovených lidí tak nakonec v anonymních dotaznících zazněly názory 4 448 z nich. Pro srovnání: podle loňského průzkumu STEM věří policii zhruba 60 procent obyvatel Česka.

Speciální pracovníci zvyšují důvěru v policii

K úbytku kriminality v ghettech i lepšímu soužití s okolím mají přispět policejní specialisté pro práci s Romy. V Česku jich je zatím čtyřicet ve čtyřech krajích: Moravskoslezském, Olomouckém, Karlovarském a Ústeckém. Kromě pětatřiceti mužů, z nichž čtyři jsou Romové, je v týmu také pět žen.

Podle manažera projektu Václava Vlčka ze služby pořádkové policie má do roka ve dvou krajích přibýt dohromady dalších dvacet specialistů. V regionech mají zůstat nejméně pět let. Pilotní projekt za 16,5 milionu korun začal na podzim 2014 a nyní končí.

„Speciální pracovníci tuto činnost dělají při své běžné policejní práci, proto jsme jim z rozpočtu policie přidali tři sta korun měsíčně. Není to moc, spíše jde o symbol

toho, že na ně myslíme,“ uvedl pro iDNES.cz Vlček. Policisté podle něj do lokalit chodí jak v uniformě, tak v civilu.

„Tito policisté už s touto prací mají své zkušenosti, nespádli nám z nebe. Už mají důvěru sociálně vyloučených lokalit, komunikují s nimi již delší dobu. Jsou zařazení ve všech oblastech, kde může vzniknout problém – Ostravsko, Frýdecko-Místeko, Karvinsko, Bruntálsko,“ uvedl pro iDNES.cz ředitel policie v Moravskoslezském kraji Tomáš Kužel.

Speciální pracovníci jsou důležití podle něj zejména proto, že dobře znají prostředí vyloučené lokality a jsou schopni empatie. „Dovedou s lidmi mluvit a vysvětlit jim problémy, posunout je v jejich názorech a pomoci jim. Hlavně dělají obrovskou práci v oblasti prevence,“ dodal Kužel. **autor: ČTK**

Kdo nesplňuje stereotyp „špinavého problémového cikána“, ten není lidmi považován za Roma...

V Brně se na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity sešli k debatě o perspektivách Romů v 21. století přední romští intelektuálové. Tématem byla jednak romská identita v současné společnosti, zapojení Romů do politiky a překážky, které jim stojí v této cestě, ale i postavení sexuálních menšin v rámci romské komunity.

V panelu zasedla ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová, poradce jihomoravského hejtmána Jiří Daniel, romská politička Lucie Fuková a aktivista a výkonný ředitel společnosti Ara Art David Tišer. V úvodu padla otázka, zda skutečně vzdělání zlepšuje Ro-

mům život a pomáhá jim ve společenském uplatnění. „Když Romové žili ve větší sociální izolaci, v době, kdy kočovali, k relativně úspěšnému životu stačilo, když rodiče vzdělali chlapce v tradičním řemeslu a dívky v péči o domácnost. Pak mohli prožít relativně spokojený život. Dnes mají Romové jiné potřeby, pokud chtějí být součástí společnosti, musí ovládat její mechanismy, vědět, jak funguje – a nejlepší v tomto směru je vzdělání. Samo sice nikomu nezaručí šťastný život, ale naučí jej, jak ve společnosti najít své místo a využít nabídek, které společnost poskytuje. Vzdělání odstraňuje překážky z cesty,“ řekla Jana Horváthová.

Strany nemají zájem o romské kandidáty

V diskusi přišla na řadu i otázka srovnání romských aktivit na počátku 90. let, kdy byla aktivní řada romských politiků, a současnosti, kdy Romové z politiky prakticky vymizeli. Podle Jany Horváthové je to odrazem vývoje společnosti jako celku. Romové mají pořád snahu a touhu dostat se do politiky, ale ta není vyslyšena. „Nikoho to nezajímá, sledují, jak média se zajímají spíše o bulvární věci, ale co se děje v romské komunitě je nezajímá. V politice vidíme, že všechny volitelné politické strany téma integrace Romů ignorují, i když pro-

Pokračování na str. 6

zprávy

BRNO – Několik brněnských představitelů Romů bylo pozváno na oběd od politického rady velvyslanectví Kanady k velmi náročné diskusi o současných problémech panujících v soužití mezi Romy a příslušníky většinové české společnosti. Bližší informace o tom v článku našeho redaktora Karla Holomka s názvem: „Blíž Kanadě nebo Rusku?“

PRAHA – Je dobré a užitečné znát názory některých našich současných politiků v horních patrech, v tomto případě poslance Jaroslava Foldyny, sociálního demokrata. V souvislosti s návrhem zákona o příspěvcích na děti prosazuje princip „4 děti a dost“, což by samo o sobě nevadilo, činí to však se slovy: „Nepřízpůsobiví občané plodí děti, pak se o ně nestarají a ukusují tak ze společného koláče jiným. Daňovými poplatníky nikdy nebudou, protože žijí jen ze sociálních dávek. Jejich vzdělání končí v sedmé nebo osmé třídě a pak jsou klienty úřadu práce.“ Snad je v Parlamentu někdo soudnější než poslanec Foldyna.

(Zdroj: Petruška Šustrová, Lidové noviny, 15.4.2016)

BRNO – Na ulici Milady Horákové 22 bylo dne 7. dubna otevřeno nahrávací studio Amaro records. Nositelem projektu je brněnský IQ Roma servis. Studio bylo otevřeno za přispění městské části Brno-střed a americké nadace Bader Philanthropies. Její představitel Yechiel Bar-Chaim byl přítomen otevření.

BRNO – Zemřel signatář Charty 77, statečný evangelický farář Jan Šimsa. Byl to velký přítel Romů. Krátce o tom zmínka na jiném místě Romano hangos z pera našeho dopisovatele Karla Oswalda.

BANSKÁ BYSTRICA – Na Slovensku jsou někteří Romové nakloněni místnímu županovi Kotlebovi a jeho názorům i počínání. Nazývají se „cigánskými Kotlebovci“. Spoléhají na to, že nyní, když se Kotleba dostal do slovenského parlamentu jako poslanec, Romům pomůže k lepšímu postavení. Do jisté míry Kotlebu obdivují za to, že se do parlamentu dostal díky těm, kteří si to nepřáli, ale svojí nedostatečnou prací pro lidi a pro Romy to taky způsobili.

Blíž Kanadě nebo Rusku?

Byl jsem účastníkem oběda, na který bylo pozváno i několik dalších romských osobností. Pozvánka byla vyslovena ze strany vysoce postaveného diplomata velvyslanectví Kanady v Praze. Téma naší debaty bylo dosti delikátní, proto nikoho nejmenuji.

Ukázalo se, že tím nejpodstatnějším základem řešení i lokálních problémů Romů zůstávají názory nejvýše postavených politiků a jejich prosazování do společnosti. Ať se to komu líbí nebo nelíbí. Debata s tímto diplomatem to potvrdila.

První jeho otázka zněla, jak se my, obyčejní lidé, díváme na svého premiéra Sobotku, na jeho činnost, a zda usiluje i o naplnění programu integrace Romů a co je podstatné pro zlepšení jejich situace? Z názorů zde vyslovených uvádím:

Premiéra Sobotku oceňujeme jako dobrého a obratného politika, který ve vládě drží směr na západ a dosti vzdoruje opačnému trendu ze strany prezidenta Zemana, jehož směřování je nyní zřetelné na Rusko a Čínu. Náš parlamentní systém není však prezidentský, jak by si pan Zeman přál, nýbrž je za veškerou činnost odpovědná vláda. Premiéru Sobotkovi se podařilo vnutit Zemanovi roli regionálního politika, který se vůbec nedokáže prezentovat důstojně směrem k Západu, myšleno západním institucím jako je Evropská Unie nebo Severoatlantická aliance.

Důsledkem jsou „spanilé“ jízdy páně prezidenta po krajích českých, které jsou více méně opakem oné spanilosti, avšak jsou dobrou volební reklamou v příštích prezidentských volbách, pokud by se Zeman odvážil do nich vstoupit. To vypadá více než pravděpodobně, navzdory jeho naprosto katastrofálnímu fyzickému stavu. To by mohlo být i velmi nezodpovědné, uvážíme-li, jaké těžké časy nás možná čekají a jakým příkladem by šel slábnoucí prezident.

Tato záslužná práce pana premiéra Sobotky však už dále nesměruje do středu společnosti, aby se i prostí lidé dověděli o nebezpečí, které současný prezident představuje. Mám na mysli jeho očividné směřování na Východ od nás.

Veškeré úsilí premiéra směřuje k udržení jeho pozice premiéra a vlády, a to i za existence páté kolony, která je v sociální demokracii dobře známa. Jaký div, že na program integrace Romů do společnosti, který leží i panu premiérovi na stole, nezbývají ani síly ani vůle.

Pak i práce mnoha lidí v obcích a krajích je tímto stavem limitována a nemůže překročit určitou hranici, která je dána.

Ubezpečili jsme zástupce Kanady, že i morální podpora pro věc Romů může být významná i tím, že bude respektována přednostně naše vláda a její politika.

Konečně i velvyslanec Jelinek v rozhovoru poskytnutém českému rozhlasu na otázku redaktora, co si myslí o názorech našeho prezidenta, řekl upřímně a překvapivě proti všem diplomatickým zvyklostem, že si jich nevšímá.

Karel Holomek

Oslava „dne Romů“ v Novém Jičíně sklidila velký úspěch

V pátek 8. 4. 2016 se v malém městě Novém Jičíně pořádaly již třetím rokem oslavy k významnému svátku pro Romy na celém světě. Mezinárodní den Romů. Program odstartoval od 16 hodin v prostorách Čajovny Archa. Proběhla zde přednáška s projekcí na téma Romové, k zhlédnutí byl také připravený film Růžové sny. Zájemci si zde mohli vypůjčit romský kroj a následně se v něm vyfotit. Nechyběla ani ochutnávka romského jídla, prodej

romských krojů, bižuterie, výstava fotografií a romská hudba. Kavárna Martin Café nabídla v 18 hodin výstavu obrazů mladého výtvarníka Viktora Kača s doteky romské hudby.

Viktor se věnuje převážně malbě abstraktních obrazů. V jeho obrazech jste mohli vidět něco, co dokáže odrážet vaše nitro – jsou to prožitky, zážitky. Nechyběla také ochutnávka romské kuchyně. O slavnostní závěrečný koncert se

v Café Music bar od 19 hodin postarala skupina Triangl Band z Přerova a místní taneční soubor Cikne Čhave.

Letošní oslavy k Mezinárodnímu dni Romů měly v Novém Jičíně velký úspěch a velikou návštěvnost. Děkujeme všem za podporu i účast a těšíme se opět na příští rok. Věřím, že dohromady vytvoříme víc a další rok bude ještě mnohem lepší. Máte se na co těšit.

Veronika Kačo

Mulatišagos andro d'ives le Romenge ehas bari bacht

Paraščovine 8. 4. 2016 andro foros Nový Jičín pes kerlas avri imar trito berš o bavišagos pro prindžarduno inepos le Romenge perdal calo svetos – o Mezinarodno d'ives le Romenge. Andre Čajovna Archa khatar 16 ora pes kerđas avri romaňi prednaška, tiš šaj dikhl'an pro filmes Ružove sune. O džene, so avile, peske šaj požičinde romano krojos, the šaj pes avri foťinde.

Ehas adaj romano chaben, šaj tumenge cind'an romane kroji the bižuterija, romane fotki the romane giľa. Andre kavarna Martin Café khatar 18 ora bašavelas o Viktor Kačo, the ehas les odoj abstraktné kipoca. Andre leskre kipoca šaj dikhen vareso, so ehin andro tuma-ro jilo. Tiš oke ehas romano chaben. Raťi khatar 19 ora ehas koncertos la kapela Triangl Band khatar Pře-

rovos the suboris andal e Jičina, o Cikne Čhave.

Adaberšeskero mulatišagos andre Mezinarodno d'ives le Romenge andro Nový Jičín, pes vazdľas but upre the avile pre leste pherdo džene. Savorenge paľikeras the našťi pes doužaras pro aver berš. Paťav, hoj jekhetane šaj keras feder, the aver berš šaj avel najfeder.

Veronika Kačo

Nehledě na nepříznivé počasí náměstí Svobody v Brně patřilo romským umělcům a workshopům

foto: Sabir Agalarov

Anketní otázka

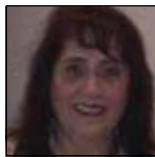
Jaká nebezpečí podle Vás číhají na mladého Roma nebo Romku, který(á) vyjde ze školy a chce se uplatnit na trhu práce či začít podnikat? A jak tato případná nebezpečí a rizika podle vás lze snížit?

Eva Danišová, ČR – Česká Třebová
Pokud se jedná o vzdělané Romy, tak ti dostanou práci dřív než nevzdělaní Romové. Ale i oni musí bojovat se společenskými předsudky a nedůvěrou. Mají delší zkušební dobu a musí čelit sociálnímu vyčlenění z pracovního kolektivu. Romové to mají na práci těžší než Češi. Musí čelit náročnému každodennímu dokazování, že pracovat chtějí. Pokud toto vše vydrží, nakonec i tak Češi řeknou, že on/a není jako ostatní Romáci.

Jan Josef Rosenberg, ČR – Praha

Když už se mu povede sehnat práci, je za ni méně placený než běloch ve stejném pracovním zařazení. Jak se dá tomu předejít? Vzděláním a zvyšováním kvalifikace.

Ludmila Balogová, ČR – Brno

I vzdělaní Romové mají v dnešní době problém najít si práci. Třeba v supermarketu nezaměstnají hodně černého Roma i proto, že by jim odháněl zákazníci, bělochy. Ale čest výjimkám, sem tam vidím za prodejním pultem i Romy. Společnost ale nezmění ani na vyučené Romy svůj názor. Pro ně jsou to pořád jen ti cigáni, kteří vše jen využívají. Jinak tomu ale bylo za komunistů, všichni Romové pracovali a neměli problém najít si práci. Mohli se odstěhovat, kam chtěli a tam práci hned dostali. Dnes ale práci nedostanou i proto, že nejsou vzdělaní, nemají žádnou kvalifikaci. Ve společnosti existuje diskriminace, rasismus a nenávisť vůči Romům. Romové práci už ani nehledají, protože vědí, že společnost je nepřijímá a nepočítá s nimi. Odsunula je a Romy už jen kritizuje, nedůvěřuje jim a vidí je jen jako ty, kteří by jen brali.

Gejza Horváth, ČR – Brno

Romové mají na trhu práce zhoršenou situaci i tím, že rasová politika a rasové nepsané zákony v ČR mají své místo. Politiku trhu práce vytvořila sice vláda,

ale trh práce s Romy už nepočítá. S Romy pracují v oblasti trhu práce už jen neziskovky, které jsou ale závislé na dotacích. Zhoršené podmínky Romů na trhu práce se mění i vývojem světových, ekonomických a politických událostí. Pohled z venku tvrdí, že stát investuje do Romů miliardy, a situace Romů se vůbec nelepší. Musím říct, že s tím souhlasím. Situace Romů se vůbec nelepší, a to proto, že vládní sociální politika se stále dělá bez Romů. Dosavadní vynaložené vládní investice slouží Romům jen k přežití. Co se týče EU dotací na podporu zaměstnanosti Romů, tyto zdroje jsou často nekontrolované. Skoro vůbec se nedostanou do romské podnikatelské sféry. Často se využívají na jiné účely a podílí se na tom obce, kraje, a velkou mírou i etnobyznys. Svůj velký podíl na těžko zaměstnatelných Romech mají i zvláštní školy, ghetta a rozdílná občanská životní úroveň. Romové ale mají na tom také podíl, a řekl bych, ten největší. Smířili se se svým postavením ve společnosti, osobně ani společensky se neaktivizují, neangažují a našli si způsob, jak dál existovat v propasti, do které je dostala politika ČR. Chápu jejich těžkou situaci, ale Romové by neměli chtít jen existovat, měli by chtít i žít. Měli by vést své děti ke vzdělání a vytvořit jim pro to i podmínky. Dnešní romská mládež se o svoji budoucnost ani nezajímá. Vládní politika ji k tomu nemotivuje a už i školáci vnímají sociální podporu jako své budoucí existenční životní zázemí. Příslušná ministerstva by se měla touto tematikou zabývat a mladou romskou generaci motivovat. Sociální propad Romů narůstá a jen sami Romové si s tím neporadí.

V debatě ovšem zazněla od europoslanců i upozornění, že národní strategie boje proti diskriminaci Romů mnohdy zůstávají na papíře a že Evropský parlament by měl více kontrolovat efektivnost unijních prostředků vynaložených na programy určené pro zlepšení situace Romů. V Česku podle zprávy zveřejněné na Mezinárodní den Romů se situace menšiny za posledních deset let zlepšila, pokroky jsou ale malé a nadále přetrvává propast oproti situaci ostatních obyvatel. Romové mívají horší vzdělání a vyšší nezaměstnanost, víc jim hrozí chudoba, častěji bydlí v horších podmínkách a dožívají se i o několik let nižšího věku.

připravil Gejza Horváth

Anketno phučiben

So užarel le terne Romen, le čhajen le čhaven, save dophirde e škola, u kamen te džal andre but'i, abo korkore te podňikinel? Save hin len pharipena u so pes del oleha te kerel?

Eva Danišová, ČR – Česká Třebová

O sikhade Roma dochuden but'i sigeder sar ola, so nane avri sikhade. Afe the len oda hin paš o gore pharo, bo o čechiko nipi džan proci o Roma a napaťan lenge. Le Romen hin bareder ideoskri proba (zkušební dobu) u hine tel o presos ispidle avri andal o kolektivis. Le Romen oda hin andre but'i phareder sar le Čechen. Mušinen sako d'ives te sikhavel, hoj hine lačhe, hoj kamen te kerel but'i. The te kaja savori potupa l'ikeren o Roma avri, the avka paľis o gore phenen, jov (joj) nane ajso sar okla Roma.

Jan Josef Rosenberg, ČR – Praha

Te pes imar o Rom dochudel andre but'i, ta vaš oja isto but'i nane avka poťimen sar o Čechos. U so aleha te terel? O Roma musaj te aven avri sikhade a mušinel len te avel bareder kvalifikacija.

Ludmila Balogová, ČR – Brno

Adaďives le Romen andre but'i ňikhaj nakamen. U phares rakhen but'i the sikhade Roma. Andre kajso supermarketos, bi fest kale Romes nalenas the angl'oda, hoj lenge te na denašen o parne džene, o zakaznika. Afe šaj phenav, hoj imar dikhl'om pal o pultos te bikenavel the Romen. O gore afe dikhen bibacht the pro sikhlarde Roma. Perdal lende oda hin furtom ča ola Roma, so kamen perdal peste savorestar ča te cir-del avri. Avres oda has paš o komunisti, dojekh Rom peske but'i rakhelas, a the vaš oda savore Roma kerenas but'i. Šaj gele te bešel kaj kamenas, všadzi pes dochudenas andre but'i. Adaďives pes o Roma andre but'i nadochuden the angl'oda, hoj nane avri sikhade, nane len ňisavi kvalifikacija. Andre spoločnosca existinel e diskriminacija, o rasizmus the chol'i pro Roma. O Roma but'a imar aňi naroden, bo džanen, hoj len o gore nakamen the aňi lenca imar narachinen. O par-

ne nipi ispidle le Romen pre sera u imar ča pre lende keren bida, napaťan lenge a le Romen imar ča dikhen avka, hoj savoro bi kamenas ča hjaba.

Gejza Horváth, ČR – Brno

Le Romen hin pro tarhos le buťenca moneki phari the bibachtaľi situacija. The odoj pes l'ikerel e rasovo politika, the o rasova zakoni. E buťakri vladno politika and'as avri e vlada, aľe o tarhos la buťaha le Romenca imar narachinel, nadomukhel len ke peste. Le Romenge šigitinen le buťenca imar ča o neziskovki, aľe jon tiž užarel pro granti. Le Romengri phari buťakeri situacija pes meňinel the oleha, so nevo pes kerel andre luma, savi hin andre luma ekonomicko the politico situacija. Phenel pes, hoj o štatos investinel andro Roma bare miliardi, aľe hoj the avka pes ňiž nakerel, hoj o Roma hin furtom pre jekh than. Mušinav te phenel, hoj hin oda avka. Le Romengri situacija čačes nane feder u navazdel pes upre the angl'oda, hoj e vladno politika perdal o Roma pes kerel furt bi o Roma. Savore investiciji, so pes imar thode andre romaňi problematika, le Romen navazdel upre, ča lenge šigitinel andr'oda, hoj varesar te predživen. Prindžarav lengri phari situacija, aľe o Roma bi majinenas tiž te kamel the te dživel, na ča te existinel. Kamenas bi peskre čhaven te ispidel the te l'idžal, hoj te phiren andro školi, hoj pes te sikhaven avri, hoj te aven študimen manuša. O čhavore the o terne manuša nabajinen pal oda, so lenca avela dureder, sar dživena paľis. E vladno politika len aňi ki oda naľidžal a imar the o školaka rachinen oleha, hoj sar avena phureder, ta džana pre podpora. Odoj dikhen peskri istota, peskro dživipen. Ola ministerstva, so tel lende kaja problematika perel, bi kamenas aleha vareso te kerel a le terne manušen te motivinel. O Roma peren teleder the teleder a ča on korkore peske imar aleha nadena rada.

komentář

Vydobýt si místo na slunci!

KAREL HOLOMEK

Už dávno se vedou debaty v romských kruzích o tom, jak se po absolvování školy aktivně zapojit do života společnosti. Jak se uplatnit na trhu práce tím, že člověk získá práci anebo trochu později začne sám úspěšně podnikat. Ne že by se nevědělo, jak na to. Příkladů hodných uznání je tu již dosti. Jenže uskutečňovat takový vstup do života se pořád nějak nedaří v širším měřítku.

Čím to je? A jak riziko selhání úspěšného vstupu na trh práce, nebo jakéhokoliv aktivního angažmá v nějaké bohu libé činnosti alespoň snížit?

Připomenu dopředu, podle vlastní zkušenosti a zkušenosti mých dětí, ono známé heslo „*Každý je strůjcem svého vlastního štěstí!*“ A to i přes to, že stále panují vážné překážky, které jsou stavěny proti skupině Romů nejvíce.

Jen ta inkluze v českém školství! My jí rozumíme tak, aby se romský žák nebo žákyně dostali do dobré školy, a aby mezi 25 až 30 ostatními dětmi v takové třídě této školy byli aspoň tři až čtyři romští žáci. Není to nic moc a českou školu to neohrozí, pokud za něco stojí. Kolik lidí je proti tomu. Přitom je jasné, že je to v zájmu všech. Ti, kteří osočují Romy, že pobírají sociální dávky a jsou proti inkluzi, jsou schizofrenici. Nevědí, co činí a co volají, a že jsou ve skutečnosti sami proti sobě.

Vždy platilo, že si už malý človíček musí dát heslo: Já to vydržím a nevzdám se hned při prvním neúspěchu. Chci být kuchařem, tak jím budu! Ovšem, jsou to roky, co se po mně žádá, abych vydržel a pracoval. Ale jinak to nejde. A když se to stane a člověk to nevzdal, pak je vyhráno – i proti všem protivenstvím.

S tím už se dá nějak pracovat.

Jen dva příklady, které jsem zaznamenal při svých debatách na základních školách s dětmi.

Jedna pěkná dívka v 9. třídě základní školy, o jejíž příslušnosti ke starému rodu místních Romů jsem věděl, už značně vyspělá, na moji otázku, co hodlá po skončení školy dělat, odpověděla: „*Já su Olaška!*“ Jako by se samo sebou rozumělo, že ona je rodově už odsouzena k tomu, aby se vdala, rodila děti a spoléhala jen na svého muže, případně na pomoc státu. Rodové předsudky? U této skupiny Romů ještě překážka navíc proti ostatním.

Na otázku, kterou jsem položil jinému chlapci, zda by nechtěl pokračovat ve studiu na učňovské škole a stát se dobrým řemeslníkem, mi řekl: „*Já jdu s tatou do výkopu!*“ Skvělá perspektiva, není-liž pravda. Nic proti těžké práci ve výkopech, Romové jsou v této branži nejlepší na světě, ale proč se vzdávat širších obzorů, které mi mohou pomoci i v jiných sférách života. Třeba v tom, jak se ubránit a čelit nepravostem, které v životě zcela určitě čekají každého.

Je toho moc, co je třeba ještě činit v nápravě věcí a pořádků, které jsou nastoleny. Ale vždy a za všech okolností bude platit: Bez vlastního úsilí a vlastní dlouhodobé práce, každého jednoho žáka a žačky v našem případě, to nepůjde. Věřte mi. To je princip vzestupu Romů. Známe naše heslo: „*Upre Roma!*“ má ve své podstatě zakotveno právě toto.

Jan Šimsa zemřel 5. dubna

V sobotu 16. dubna jsem byl na smuteční vzpomínce na něho v evangelickém Blahoslavově domě. Jan Šimsa byl mimo jiné evangelickým farářem a kazatelem. Byl signatářem Charty 77, a taky 10 měsíců vězněn jen proto, že se zastal své manželky, když přítomný estébák při domovní prohlídce byl na ni hrubý a Jan Šimsa ho postavil do role školáka, kterému uštědřil výchovný pohlavek.

Jan Šimsa hlásal: „*Konejme vždy zmužile. A chovejme se tak, aby-chom obstáli před tváří Krista. On je tu vždy, i když si to právě nemyslíme!*“

Kéž by se podle těchto hesel řídily i naše autority!

Považuji za čest, že jsem byl dlouholetým přítelem Jana Šimsy a oceňoval jsem i jeho podporu Romů v každodenní činnosti kazatelské i publikační. On byl jeden z těch mých učitelů v době totality, kdy jsem díky němu procházel druhou životní univerzitou, která mne velmi formovala směrem, který Jan Šimsa udával. Jsem mu vděčen za mnoho.

Karel Oswald

Chcete přispívat na naše anketní stránky?

Ozvěte se na rhangos@volny.cz, nebo přímo šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com.

Šance mladým hudebníkům. Kariéru mohou začít v brněnském nahrávacím studiu Amaro records

Brno – Láska k muzice pojila skupinu mladých romských umělců, říkájících si Amaro records. Ti se spolu s dalšími sedmačtyřiceti dobrovolníky posledních sedm měsíců podíleli na rekonstrukci nahrávacího studia na ulici Milady Horákové. Hotové prostory, do nichž nezisková organizace IQ Roma servis investovala přes osm set tisíc korun, zkolaudovali ve čtvrtek odpoledne.

Pro první návštěvníky pořadatelé připravili bohaté občerstvení za doprovodu živé hudby. Slavnostního otevření studia se zúčastnil například Brňan Kenzo Sztojka, který s výstavbou pomáhal. „Nemůžu se dočkat, až tady nahraju své první dílo. Vždycky jsem k tomu postrádal potřebnou techniku,“ prohlásil mladík. Pomůcky k nahrávání studiu Amaro records zapůjčila Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.

Právě začínajícím hudebníkům by mělo nové studio sloužit k tomu, aby mohli nastartovat svou kariéru bez přemrštěných investic do pronájmu drahých prostor. „Ti, kteří se podíleli na přestavbě, budou moci stejný počet hodin, jaký odpracovali, nahrávat zadarmo. Na podobném principu by mělo fungovat studio i v budoucnu. Lidé, kteří se zapojí do kolektivu a budou pomáhat, získají výhodné podmínky pro nahrávání,“ řekl jeden z organizátorů Martin Máša. Bývalou hernu si IQ Roma servis pronajala od města Brna za symbolickou jednu korunu. „Její rekonstrukce potom stála přes osm set tisíc korun,“ uvedla mluvčí této neziskové organizace Ivona Parčiová. Většinu nákladů pokryla dotace americké soukromé nadace Barer Philanthropies. Dobrovolníci strávili na místě více než čtyři sta hodin.

Markéta Chumchalová
foto: Sabir Agalarov

Čtyři „cikánský“ filmy, které musí vidět každý, aby zjistil:

Na co potřebuje člověk husí peří, jak se skrývat před popravčími, k čemu mohou vést magické schopnosti a také další velmi důležité informace o Romech.

Dobrá cesta (Lačo drom) a Sám sebou (Korkoro) od Tonyho Gatlifa

Tony Gatlif je Rom alžírského původu žijící ve Francii. Je to jeden z otců zakladatelů cikánské kinematografie. Ve většině ze svých (již více než dvaceti) filmů používá především romský jazyk. Podívat se je potřeba na všechny jeho filmy, ale začít bychom měli u dvou. První je Dobrá cesta (Lačo drom).

Tento film je o tom, jak se Romové šířili světem, je napůl hraný a napůl dokumentární a celý je naplněn hudbou. Druhý film Sám sebou (Korkoro) se opírá o reálné události a je věnován rumunským Romům, skrývajícím se před německými popravčími. Děj se odehrává v okupované Francii v roce 1943. Tento film získal ocenění Grand Prix Montreal v roce 2009.

Skupljači perja (Potkal jsem šťastný Romy) od Aleksandra Petroviče

Aleksandar “Saša” Petrovič je další legenda romské kinematografie.

Jeho filmy byly nominovány na nejvyšší filmová ocenění světa. Nejznámějším filmem tohoto srbského režiséra je právě Skupljači perja. Film je o lidech vykupujících husí peří, o lásce, zlobě a nenávisti. Ve Vojvodině, v severním Srbsku, žily vedle sebe různé národy. Hezký Rom Bora vykupuje peří a soutěží v této činnosti se starším Romem Mirtou. Nehledě na to, že Bora je ženatý a má děti, utápí svůj život v alkoholu, kartách a milostných dobrodružstvích s cizími ženami, především s romskou zpěvačkou Lenkou. Zároveň je jeho sexuálním objektem mladá dívka Tisa, o kterou má také zájem jeho starší sok Mirta. Právě Tisa se stává hlavním důvodem dramatických událostí ve filmu. Saša Petrovič dostal za tento film speciální ocenění v Cannes v roce 1967 a byl nominován na Zlatý Globus a Oskara.

Právě tento film, podle jeho vlastních slov, přesvědčil tehdy ještě mladého Emira Kusturicu, aby se stal režisérem.

Dom za vešanje (Dům k pověšení) od Emira Kusturici

Epická saga Dům k pověšení je nejznámějším filmem Emira Kusturici.

Tento fantasmagorický příběh o mladém Romovi schopném

pouhým pohledem posouvat předměty, o lásce a pomstě, je vytvořen jako propletenec velkého množství scén plných charismatických hrdinů. Velká část filmu je natočená v romském jazyce. Leitmotivem filmu je Ederlezi – píseň populární mezi balkánskými Romy. Ederlezi znamená Jiřího den – svátek oslavující Svatého Jiří, kterého Romové považují za svého patrona. V tento den je zvykem porážet ovce. Hrdina písně Ederlezi nemá takovou možnost, a proto sleduje oslavy z povzdálí. V roce 1989 film Dům k pověšení dostal ocenění festivalu v Cannes za nejlepší režii. Kusturica studoval na pražské FAMU v ročníku Otakara Vávry. Dostal se tam na doporučení Bosny a Hercegoviny po jeho úspěšných amatérských filmech. Kusturicův školní film Guernica ze 3. ročníku byl oceněn na karlovarském festivalu CILECT 1977. V rámci studia dále natočil krátké snímky Jedna část pravdy a Podzim.

Sabir Agalarov

Vakeras romanes 2

Hin linaj/ňilaj/jaros.
Šukar d'ives.
Sar tumenge džal?
Mištes.
Namištes.
Soske?
Nane man but'i.
Dža te rodel.
Bije but'i nane maro.
Našt'i dživas sar varekana.
Hin aver vrama.
E luma hin aver.
O d'ivesa denašen sar paňi.
Musaj te dikhas dureder.
Perdal amare čhave.
Te dživen feder sar amen.
Ňiko amen Ňič hjaba nadela.
Musaj amen te kamas.
AVER DROM NANE

Je jaro.
Krásný den.
Jak se vám vede?
Dobře.
Nedobře.
Proč?
Nemám práci.
Jdi ji hledat.
Bez práce není chleba.
Nelze žít postaru.
Je jiná doba.
Svět je jiný.
Dny utíkají jako voda.
Musíme se dívat do budoucna.
Pro naše děti.
Necht' žijí lépe než my.
Nikdo nám nic zdarma nedá.
Musíme chtít my sami.
JINÁ CESTA NENÍ
Jan Horváth

O prezidentos the o romano d'ives

Načirla sas amen amaro inepos – o Mezinarodno romano d'ives. Sar les likerďam? Khelibnaha the giľenca, sar džanas u sam sikhade. Arakhle pes ajse manuša, so amenge mangelas – e americko the e kanadsko ambasada thode avri amari fana. O slovensko prezidentos, o Andrej Kiska, avilša maškar o Roma Kašate pro gav Lunik IX. Avka sikhadša e paťiv le Romenge.

U sar amaro čechiko prezidentos o Miloš Zeman? Imar kerel peskeri funkcija buter sar duj berš u mek perdal Roma Ňič na kerďas. Leperav, sar pro phučiben, so phenel pro Roma, phend'a: „Ma phageren o khera u keren but'i.“ Aver Ňič. So amenge pre oda šaj gondolinas? Ňič aver ča oda, hoj pre amende čhandel.

Raja prezidentona, len tele o okuľara u aven maškar amende te dikhen, sar dživas. U so amen dukhal. Ňič tumendar na kamas, aňi neve khera, aňi but'i. Odi amenge arakhaha korkore. Kamas čak tumendar čepo paťiv.

Džanen o phurikano romano god'aver lav? „Paťiv dena, paťiv arakhe-na.“
Jan Horváth

Prezident Zeman a romský den

Nedávno jsme oslavili Mezinárodní den Romů. Jak jinak než tancem a písní, tak jak je nám všem Romům vlastní a přirozené. Našli se i gratulanti – americká a kanadská ambasáda vyvěsily na počest romského svátku naši romskou vlajku. Slovenský prezident Andrej Kiska navštívil největší romské sídliště Lunik IX v Košicích. Tím projevil své sympatie k Romům.

A co náš český prezident Miloš Zeman? Pro něj jako bychom neexistovali. Víc jak 300 tisíc Romů pro našeho prezidenta nic neznamena. Už je ve své funkci víc než dva roky, ale ani jednou si nenašel pro nás čas ani vlídné slovo. Vzpomínám, jak na jednom mítinku na položenou otázku, co si myslí o Romech, odpověděl: „Přestaňte ničit své byty a pracujte.“ Co si o tom máme myslet? Nic víc jen to, že pan prezident ignoruje všechny Romy jako celek.

Pane prezidento, shod'te klapky z očí a přijďte mezi nás, obyčejné lidi, podívat se, jak žijeme a co nás trápí. Nic po vás nechceme, ani nové byty, ani práci, tu si najdeme sami. Chceme jen trochu respektu a uznání.

Znáte to staré romské přísloví: „Úctu dáš, úctu se ti dostane“?

Jan Horváth

Zázraky se dějí, stačí v ně jen věřit

Nedávno jsem dočetla knížku, která nesla název Andělé v mých vlasech. Už její samotný název mě zcela fascinoval a zaujal. Autorka této knihy Lorna Byrneová je hlavní hrdinkou pravdivého příběhu. Děj této knížky je zcela ojedinělý. Malá Lorna vyrůstala a popisovala své dětství, dospívání a staří. Ale pozor, v jeden okamžik jejího života, když jí zemřel její mladší bratr, spatřila anděly. Dětské krásné postavičky, tváře růžovoučké, vlasy zlaté jako zlato, co se třpytí, měly nad sebou svatozáře, které se třpytily, toho si Lorna všimla už od prvního pohledu, když je jako dítě spatřila. Volali si ji k sobě, toužila po nich, chtěla si s nimi hrát, smát se s nimi a spřátelit se. Už tehdy byla jiná. Ptáte se, co ta slova „být jiná“ znamenají? Čtěte dál a sami zjistíte pravdu.

Lorna rostla a její strážní andělé rostli s ní. Byli všude s ní. Měla je ve svých vlasech, a často je měla rozčepýřené, řekla bych i trochu neupravené, když se na sebe podívala do zrcadla. Neměla moc přátel, ale věděla, co chce. Měla velké srdce, byla upřímná a pomáhala druhým. Andělé jí radili, co by měla dělat, tak aby pochopila, proč se některé věci mají tak a onak udělat. Často se s nimi procházela po parku, seděla v lese a spolu si vyprávěli o lidském životě a spravedlnosti. Někdy se jí objevovali v lidské podobě, jindy zase jako živá božská stvoření. Křídla zlatá a oči jako studánky. Našli jí manžela, kterého měla mít jen ona. Zasáhlo mě to, že jí řekli, že tenhle milovaný muž zemře po dosažení 40 let. Dokážete si představit, kdyby vám tohle někdo řekl, nebo předurčil, co bude ve vašem životě? Věřili byste? Určitě ne. Lorna plakala a vyháněla anděly, ale bohužel byli pořád všude s ní. Nakonec to mladá zamilovaná Lorna musela zvládnout. Při některých pasážích se mi do očí tlačily slzy.

Poselství této fascinující a moderní knížky spočívá v tom, aby každý člověk na světě našel ten svůj zázrak, onoho strážného anděla. Už tehdy, jak se narodíme, máme svého strážného anděla. Je dítě tak jako vy, nevinný, neposkvrněný, bez hříchů, jen vy a on. Během života se naskytne všelicos. A jen při přáních, touhách, najít štěstí, lásku se věci doopravdy stanou. Zázraky se opravdu dějí. Kdo ví? Strážný anděl může být pro někoho sestra, bratr, blízký přítel, nebo člověk, který už mezi námi není. Uvědomíte si to tehdy, když už nevíte, kudy kam, co dál a jak, připadáte si jako splasklý balonek. Byl velký a teď se pomalu zmenšuje... Stačí jen věřit, a to z celého srdce a pravdivě, potom doopravdy toho svého anděla najdete. Nezapomente, i když děláte cokoliv, je s vámi a šeptá vám do pravého ucha, co máte dělat a jak se máte správně rozhodnout.

Proto bych všem lidem na celém světě z celého srdce přála, aby toho svého anděla strážného našli, co nejdřív. Stačí si jen všimnout nejmenších maličkostí a poté si vlastně uvědomíte, že tu jsou s vámi. Já už jsem svého anděla strážného našla. A za to děkuji Bohu. Stačí jen věřit a zázrak se splní.

Veronika Kačo

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.
Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat
v archivu textů na www.romove.cz

Romano suno má za sebou vyhlášení výsledků 18. ročníku

V Americkém centru převzali vybraní romští autoři ceny a dárky – a také se přímo od porotců dozvěděli, co porotu na jejich díle zaujalo. Vyhlášení si podruhé nenechal ujít i hostitel akce – velvyslanec USA pan Andrew Schapiro. Vyhlášení vítězů osmnáctého ročníku soutěže Romano suno se zúčastnilo ve čtvrtek 10. prosince v Americkém centru přes dvacet dětí. Vítězové se sjeli z Ústí nad Labem, Plzně, Ostravy, Krupky, Vsetína a dalších měst a obcí spolu s doprovodem učitelů, vychovatelů, nebo zaměstnanců občanských organizací.

Své práce letos do soutěže poslalo 515 dětí z desítek škol, neziskových organizací i dětských domovů. „Do literární části přispělo 139 dětí, do kategorie mluveného slova 45 dětí a do výtvarné kategorie 333 dětí. Výtvarná kategorie je v Romano sunu pro romské i neromské děti, které se také chtějí k tématům daného ročníku vyjádřit, ale romsky neumí,“ uvedla koordinátorka akce Marie Bořkovcová.

Do soutěže Romano suno už osmnáct let zasílají soutěžící literární příspěvky v romštině. Druhým rokem nově existuje i kategorie mluveného slova na audio a video nahrávkách, která soutěž značně oživila a dala příležitost jiným formám vyjádření v romštině. Tradičně se mohou děti zúčastnit i výtvarné kategorie.

Porota složená z mluvčích romštiny hodnotí literární hodnotu příspěvků a také to, jakou příběh přináší výpověď. Podmínkou je aktivní znalost romštiny. Americký velvyslanec Andrew Schapiro, který nominované děti na začátku vyhlášení přivítal, pozdravil romsky a ve svém projevu zdůraznil potřebu kulturní i jazykové diverzity. Podpořil tak děti v tom, že jejich znalost romského jazyka je cenná a důležitá. Vyhlášení moderoval

romský aktivista a performer David Tišer. Při vyhlásování výsledků četli členové poroty úryvky z vítězných prací a také pouštěli ukázky

oceněných videí. Každý z oceněných si vyslechl přímo od porotců, proč právě jeho práci ocenili.

Marie Bořkovcová

Kdo nesplňuje stereotyp „špinavého problémového cikána“, ten není lidmi považován za Roma...

Dokončení ze str. 1

klamace mají různé. Ve volbách do Poslanecké sněmovny nebyli romští kandidáti na volitelných místech, a přitom víme, že tady jsou desítky nebo spíš stovky mladých a vzdělaných Romů, kteří by mohli v politice působit, ale protože mají romskou nálepku, není o ně zájem. Strany mají obavy, že by to vyvolalo odliv voličů. Proto také vidíme, že programy těchto stran neobsahují žádné návrhy řešení těchto problémů, jsou to jen proklamace, a strany nemají zájem o romské kandidáty. To je výrazná změna od doby počátku devadesátých let,“ konstatovala ředitelka Muzea romské kultury Horváthová.

Aktivizace mladých pokračuje

Z diskuse vyplynulo, že i přes problémy aktivizace mladé romské generace probíhá. Lucie Fuková poukázala na to, jak sama absolvovala trénink romských političek, kterým prošly desítky mladých Romek a později i mužů. „Samí absolventi nebyli jen studenti sociálních věd, ale z různých oborů, kteří hledali cesty, jak se angažovat,“ uvedla Lucie Fuková, podle níž je zapotřebí snaha sjednotit romské intelektu-

ály a lidi, kteří se podílejí na pozitivním obrazu Romů. A přestože je sociální situace špatná, začíná podle Fukové vznikat vrstva Romů, která začíná být viditelná i směrem k většinové společnosti.

Pokud jde o romskou střední třídu, je zde ale řada problémů, jak na straně většinové společnosti a médií, tak u samotných úspěšných Romů, kteří se často ke své identitě neznají. Jana Horváthová řekla, že romská střední třída není vidět i proto, že média nedělají dobrou službu – úspěšných Romů je podle ní řada, ale nepíše se o nich. „Obecně platí, že lidé, kteří nesplňují stereotyp „špinavého problémového cikána“ za Roma nejsou považováni a společnost se o nich nedozví. Jen v Brně znám několik romských právníků a učitelů, o kterých se neví, že jsou to Romové. Pak to vypadá, že Romové jsou jen problémoví. Existuje tady řada vzdělaných Romů, kteří se bojí k romství přihlásit, protože mají strach o své děti a nezvládnou tento nápor,“ řekla Jana Horváthová. Lucie Fuková ji doplnila s tím, že úspěšní Romové nemají potřebu se veřejně angažovat a řada z nich se ze své pozice ne-

umí konfrontovat se sociální situací Romů, nerozumí souvislostem sociálního vyloučení, protože jde o lékař, techniky, architektky apod.

Sociální podmínky jsou stále horší

K otázce, jak je řešena otázka sociálního vyloučení a co stát dělá, aby z něj Romové mohli vystoupit, se vyjádřil Jiří Daniel, který má mnohaleté zkušenosti jako sociální pracovník. Komunikace mezi úřady, Romy a sociálně vyloučenými lidmi podle něj v současné době vymizela. Problém nastal, mimo jiné, když se po roce 1998 obce začaly zbavovat bytových domů a začaly vznikat ubytovny. „To je obrovský průšvih, návrat zpět do společnosti v běžném režimu je těžký a ubytovny rostou jak houby po dešti. Problémem jsou půjčky nebo spíš oficiálně schválená lichva. Mám dojem, že sociální podmínky jsou stále horší,“ konstatoval Jiří Daniel, podle nějž dobře fungují alespoň nevládní romské organizace.

Podle Lucie Fukové je problémem i vztah Romů k občanské angažovanosti. To, že jsou pasivní nebo že nechodí k volbám, má podle ní určité příčiny, třeba to, že jsou Romové

často v těžké sociální situaci, řeší obživu a další problémy. Pro občanský aktivismus je podle ní potřeba určité uvědomění si situace a k tomu musí lidé dospět. „Ve volební kampani, které jsem se účastnila, jsem se setkávala s Romy, kteří chtěli diskutovat a byli hrdí, že mají své romské kandidáty,“ uvedla Lucie Fuková, podle níž Romové mají zájem o společnost a jsou schopni se i organizovat v sociálně vyloučených lokalitách a jít pak i hromadně k volbám. „Jednou nastane doba, kdy Romové pocítí potřebu aktivity a budou volit. Je ale třeba, aby Romové také kandidovali,“ konstatovala Lucie Fuková. Má přitom podle ní smysl, aby Romové kandidovali v zavedených politických stranách, v lokálních volbách i do parlamentu.

V komunismu Romové ztratili sebevědomí

Do debaty se zapojil i brněnský aktivista Karel Holomek ze Společnosti Romů na Moravě, který poukázal na skutečnost, že v minulosti za První republiky se Romové ke vzdělání dostávali přes obrovské překážky, za největší katastrofu pro československé Romy ale označil období komunismu. Ze-

ptal se panelistů, zda vidí nějaký rozdíl mezi romskými komunitami v západních demokraciích a Romy v postkomunistických zemích. Jana Horváthová uvedla, že rozdíl skutečně patrný je. „Na světovém festivalu Khamoro jsem si tohoto rozdílu všimla, Romové, kteří nezažili totalitu – byt' neměli vysoké vzdělání – měli sebevědomí, kdežto naši Romové působili jako zakomplexovaní, po komunistické čtyřicetileté vládě byli morálně nalomení a jejich romské sebevědomí bylo velice nízké,“ řekla Jana Horváthová. Diskuse se nezaměřila jen na problematiku Romů, ale i romských sexuálních menšin. David Tišer řekl, že to téma je ve veřejné debatě absolutně v počátcích a otevřeli je poprvé na LGBT romské konferenci v roce 2014. „Dodnes jsme jedinou registrovanou neziskovou organizací, která se zabývá romskou LGBT komunitou,“ uvedl téma David Tišer. Příslušníci sexuálních menšin z řad Romů jsou podle něj v několikanásobném diskriminačním tlaku – jednak jako Romové ze strany většinové společnosti, jednak jako LGBT menšina ze strany Romů i zbytku společnosti.

Zdroj Parlamentní listy

ROMEIA spustila nový web pro romské studenty

Organizace ROMEIA dnes spustila nový web www.romskastipendia.cz, který poskytuje zájemcům z řad romských studentů středních, vyšších odborných a vysokých škol na jednom virtuálním místě informace o tom, jak získat stipendium, doučování, stáž a další podporu ve vzdělávání.

Webové stránky vznikly v rámci pětiletého projektu Romský stipendijní program pro studenty SŠ a VOŠ, který ROMEIA realizuje od začátku roku 2016 mimo jiné za podpory dánské nadace VELUX.

„ROMEIA několikátým rokem administruje stipendia pro romské vysokoškoláky. Nyní máme možnost poskytnout stipendium i těm, kteří studují na střední či vyšší odborné škole nebo se na ně teprve hlásí. Díky tomu můžeme podpořit romské studenty ve vzdělávání na všech stupních,“ říká manažerka stipendijního projektu Jitka Votavová.

On-line žádosti o stipendium budou moci zájemci posílat od 1. 6. do 15. 7. 2016. Již nyní mohou ale

navštívit webové stránky www.romskastipendia.cz, kde naleznou detailní informace a aktuální nabídku, případně se s dotazy obracet na pracovníky stipendijního týmu.

Cílem projektu je podpořit ročně až 60 romských studentů - z toho 50 studentů středních škol a 10 studentů vyšších odborných škol. Vedle toho může v prvním projektovém roce využít až 50 studentů SŠ a VOŠ a až 80 vysokoškolských studentů doučování nebo možnost docházet na další vzdělávací kurzy.

O tom, kdo stipendium získá, rozhodne do konce července 2016 tříčlenná komise na základě několika zvolených kritérií, mezi nimiž je např. studijní prospěch či finanční situace žadatele.

„Chceme podpořit především ty studenty, kteří mají dobré studijní výsledky, ale kvůli špatné finanční situaci v jejich rodině by si další studium nemohli dovolit. Určitě to ale neznamená, že ty, kteří jsou v tomto směru lépe zajištěni, budeme od-

mítat. Bude to ovšem zohledněno při celkovém bodování žádostí,“ přibližuje kritéria výběru budoucích stipendistů Jitka Votavová.

Na nově spuštěných stránkách www.romskastipendia.cz se už v této chvíli můžete seznámit s příběhy několika romských vysokoškolských studentů, kteří byli podpořeni v rámci stipendijního projektu administrovaného organizací ROMEIA díky nadaci Romského vzdělávacího fondu.

Je mezi nimi například student magisterského programu na ČVUT Filip Sivák. „Na stipendiu si nejvíce cením smysluplné spolupráce se správci stipendia z organizace Romeia, kteří mi umožňují být součástí komunity, ale také něco komunitě vrátit. Mimo to jsem samozřejmě rád za finanční podporu, bez které bych ve finančně náročném studiu v Praze nemohl pokračovat,“ říká stipendista Filip Sivák.

Na webu budou postupně přibývat i příběhy podpořených úspěšných středoškoláků a studentů vyšších odborných škol. **RED/ČTK**

The Day of Roma in London

8. dubna 1971 se uskutečnilo v Orpingtonu poblíž Londýna mezinárodní setkání: jednalo se o První světový kongres Romů, poprvé zde zazněla a byla uznána mezinárodní romskou hymnou píseň Gelem gelem (Djelem djelem, Dzelem dzelem), kterou ze staré romské písně upravil Jarko Jovanović z Jugoslávie. Tento den se mnohým Romům vepsal do paměti, jelikož zde byla mimo romské hymny oficiálně přijata i mezinárodní romská vlajka a vznikla první mezinárodní romská organizace – IRU. Osmý duben se zapsal do dějin romské historie a již několik let je v mnoha zemích slaven jako Mezinárodní den Romů nebo také jako Romský národní den.

I v Brně ve spolupráci proromských neziskových organizací, příspěvkových organizací a romských

osobností organizujeme každý rok oslavy Mezinárodního dne Romů.

text a foto: Verenda Rishi
přeložil: Karel Holomek

Tento rok slavíme celý týden!

O čudos pes ačhol, kampil ča te paťal

Načirla dogindom e knížka, savi pes vičinelas o Anděla andre mire bala. Imar lakro nav man but elas the peľas mange andro jilo. Dženo, so kaľa knížka pisindas, pes vičinel Lorna Byrneová, ehin hlavno dženo andre kada čačikano pribehos. Ačhiben andre kaľa knížka ehin jekhfeder. E cikni Lorna baruvelas the phenlas avri peskro čhavoripen, baravipen the phuripen. Aľe užaren, andre jekh minutica andre lakro dživipen, sal lake muľa terneder phral, sikhavenas pes lake o anděla. Čhavorengere šukar džene, o čhama lenge ehas loľarde, o bala sar somnakaj labonas, ehas lenge pro šero devleskere jakha, save labonas. Kalestar peske e Lorna pro jakha dikhlľa, imar sar len pro peršo dikhlľa, sar ehas čhajorake. Vičinenas la ke peste, kamelas pes lenca te thovel jekhetane. Imar akor ehas aver. Phučen, so kada lav „te avel aver“ znameňinel? Ča ginen the arakhena čačipen.

E Lorna baruvelas the lakre anděla baruvenas laha. Ehas šadzi laha. Ehas andre lakre bala, the furt lake ehas o bala varesar rozčhivkerde, sar pes andro gendalos dikhelas. Nahas la but džene, aľe džanelas, so kamel. Ehas la but baro jilo, phenelas čačipen the šegetinelas avrengere. O anděla lake phenenas, so majinel te kerel, kavka hoj te ačhaľuvel, hoj pes vare-save veci kavka te kerel majinel. But lenca phirlas andro parkos, bešelas andro veš, the dujdzene peske peha vakerenas pal o dživipen the čačipen. Sikhavenas pes lake varekana sar o džene, varekana sar džide devleskere manuša. O kridla sar somnakaj the o jakha sar paňa abo diamanty, sar andre lende ehin pherdo paňi. Arakhle lake le romes, savo ehas ča la. Džalas mange pre choľi, hoj lake phende, hoj lakro rom, so les kamelas, merla sar leske avela 40 berš. Džanen tumenge andro šero te thovel, te bi tumenge vareko phendľalas, so avela andre tumaro dživipen? Paľandanas bi? Bizo na. E Lorna rovelas the čhivelas le andělen avri, aľe ehas furt laha. Paľis oda e terňi zakamadľi Lorna mušindas te predživel. Sar ginavas, ta varekana mange andro jakha denas o apsa.

Ačhiben ehin kada, hoj sako dženo, so hino pro svetos, mušinel te arakhel peskro čudos, koles peskres andělos. Imar sar pes uľiľam, ehin amen amaro andělos. Ehin čhavoro kavka sar tumen, nadralo, paťivalo, bi o binos, ča tumen the jov. Maškar dživipen pes ačhola savoro. The ča pal o vinšišagos, te kamel te arakhel o bacht, o kamiben, paľis pes o kamiben čačes ačhola. O čudos pes čačes ačhel. Ko džanel? O andělos perdal varekaste šaj avel e pheň, o phral, o dženo, so tumenca hino, abo manuš, so maškar amende imar nane. Thovna tumenge andro šero, sar imar nadžanen, sar so te kerel, the dičhuvana sar balonkos. Ehas baro the akana polokes cikňuvel.

Kampil ča te paťal jileha, the čačes. Paľis čačes koles andělos arakhena. Napobisteren, he te keren so kamen, ehin tumenca, the phenel tumenge andro čačo kan, so majinen te kerel the sar lačhes peske majinen te rozginel.

Vašoda savore manušenge perdal calo svetos andal calo miro jilo vinšinav, so najsigeder koles peskres andělos te arakhel. Kampil ča lačhes te dikhel the paľis tumenge phenena, hoj hino adaj, the avela tumenca. Me imar koles peskres andělos rakhľom. The paľikerav le Devleske. Kampil ča te paťal, the o čudos pes ačhola.

Veronika Kačo

www.romea.cz

**Informační portál o všem,
co se děje ve světě Romů.**

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na duben–květen 2016

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

STÁLÁ EXPOZICE

„PŘÍBĚH ROMŮ“

Dějiny Romů od starověké Indie po současnost na ploše celého jednoho muzejního patra (6 sálů).

VÝSTAVY:

11. 3.–12. 6. – romarising V4, Chad Evans Watt (USA)

Výstava černobílých fotografií amerického fotografa Chada Evanse Wyatta, která zachycuje úspěšné romské osobnosti ze zemí visegrádské čtyřky.

VÝTVARNÉ DÍLNY V MUZEU

17. 4., 21. 5. od 15 hod. nedělní dílny k výstavě romarising V4 vedené muzejní lektorkou.

Vytvořte si originální portrét dle obrazů Małgorzaty Mírka-Tas, koláž z pestré palety materiálů.

JINÉ AKCE PRO VEŘEJNOST:

5. 5. Jom-ha šoa – připomínka Dne holocaustu a hrdinství
Veřejné čtení jmen obětí holocaustu a infostánek MRK před kinem Scala 14–17 hod., Brno.

21. 5. Brněnská muzejní noc, muzeum 18–24 hod.
V průběhu akce 3x koncert tradiční romské hudby v podání věhlasné primášky Barbory Botošové a jejího Bandu (SK). Další akce viz: web muzea a www.brnenskamuzejninoc.cz

VOLNÉ VSTUPY DO VÝSTAV

Každou první neděli v měsíci a dále:

6.–8. 4., 18. 5., 21. 5. (18–24 h.)

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

TUNE THE WAVE NIGHT

Kdy? 26. dubna 2016 od 18 hodin
Kde? V kavárně Praha, Husova 18a, Brno

NALAŽTE SE NA NAŠI VLNU A PŘIJĎTE SI PRO SVŮJ VLASTNÍ FILM!

Premýšlali jste někdy nad videem o vaší osobě, neziskovce, či byznysu?
Přijďte za námi 26. dubna do Café Praha a získejte jedinečnou příležitost dostat od nás film zdarma!
Jme produkční firma Media Voice, pionýři v oblasti kreativního sociálního byznysu.
Srdčně vás zveme na neformální setkání s ochutnávkou naší práce a vzájemným networkingem.
Prezentovat budeme své videa o těch,
kteří se v Brně nebáli jít za svými sny a dnes úspěšně propojují byznys a hodnoty.
Připravili jsme pro vás premiéru videoklipu skupiny Cohanas, vystoupení Lucie Běhákové a také překvapení!
Účast potvrďte na emailu: alica.herakova@gmail.com

Těšíme se na vás! Tým Media Voice

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

Cena jednoho ročníku 100 Kč + poštovné.

Objednávky na: 545 246 673

nebo: holomkova@srnm.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 230 0066 1977/2010

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:
způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010
cena předplatného pro rok 2016 je 265 Kč

Veškeré informace pro Romy,
kteří se chtějí vzdělávat, na jednom místě

www.romskastipendia.cz

 THE VELUX FOUNDATIONS
VELUX FONDEN • VELUX FONDEN

ROMSKÝ VZDĚLÁVACÍ FOND STIPENDIJNÍ PROGRAM

ROMSKÝ PAMĚTNÍ UNIVERZITNÍ STIPENDIJNÍ PROGRAM (RMUSP)

Stipendijní program Romského vzdělávacího fondu vyhláší další cyklus prospěchových akademických stipendií na školní rok 2016-2017.

Podání žádosti

- Uzávěrka pro Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Chorvatsko, Českou republiku, Maďarsko a Kosovo: **11. května 2016**;
- Uzávěrka pro Makedonii, Černou Horu, Rumunsko, Srbsko, Slovensko a Turecko je: **13. května 2016**.

Způsobilí žadatelé musejí studovat bakalářské, magisterské nebo nerozdělené akademické nebo doktorské studium na státem akreditovaných vysokých školách v domovské zemi nebo v zemi pobytu.

Osoby, které mají zájem žádat o stipendium RMUSP na školní rok 2016-2017, si musejí přečíst Pokyny, jak žádat o stipendium.

Tyto pokyny jsou k dispozici na této webové stránce:
<http://www.romaeducationfund.hu/jak-zadat-o-stipendium-2>

→ Nebo naskenujte tento QR kód:

RMUSP je udělováno v Albánii, Bosně a Hercegovině, Bulharsku, Chorvatsku, České republice, Maďarsku, Kosovu, Makedonii, Černé Hoře, Rumunsku, Srbsku, Slovensku a Turecku.